
[2021-74-RE](#)

Causa 2021-74-RE

(Pompes Fúnebres Andorranes, SA i Somoza Caramés c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 476-2021. Recurs d'empara

Aute del 12 d'octubre del 2021

BOPA núm. 109, del 20 d'octubre del 2021

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 20 de setembre del 2021, per la representació processal de la societat Pompes Fúnebres Andorranes, SA i de la Sra. Esperanza Somoza Caramés, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra els autes del 8 de juny del 2021 i del 2 d'agost del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a la defensa i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li les resolucions impugnades, i que es retrotreguin les actuacions davant el Tribunal de Corts per tal que s'admeti el seu recurs d'apel·lació contra l'arxivament de la causa. Així mateix, demana que se suspenguin els efectes de l'aute del 8 de juny del 2021 esmentat fins al pronunciament constitucional;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. L'1 de març del 2016, la Sra. Esperanza Somoza Caramés, en representació de la societat Pompes Fúnebres Andorranes, SA, va presentar una querella contra el Sr. Carles Moro Torrado per un presumpte delictes de furt amb abús de confiança.

1.2. El 28 d'abril del 2021, la batlle instructora va decidir arxivar les actuacions, ja que la querellant

---

no estava legitimada per actuar en nom de la societat sense un acord social que la facultés expressament, atès que només era propietària del 50% de la societat.

1.3. La representació processal de la Sra. Esperanza Somoza Caramés va interposar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió, i, el 8 de juny del 2021, el Tribunal de Corts va desestimar aquest recurs i va confirmar la decisió de la Batllia d'Instrucció.

1.4. La representació processal de la Sra. Esperanza Somoza Caramés va formular un incident de nul·litat per considerar que s'havia vulnerat el seu dret a la jurisdicció. El 2 d'agost del 2021, el Tribunal de Corts va dictar un aute mitjançant el qual decidia no donar lloc a aquest incident i mantenir l'aute impugnat, informant a la part sol·licitant que, d'acord amb l'article 18 *quater*, apartat quatre, de la Llei transitòria de procediments judicials, podia interposar un recurs d'apel·lació en un termini de 13 dies hàbils davant la sala competent del Tribunal Superior de Justícia.

1.5. El 20 de setembre del 2021, la representació processal de la societat Pompes Fúnebres Andorranes, SA i de la Sra. Esperanza Somoza Caramés, va interposar un recurs d'empara contra els autes del 8 de juny del 2021 i del 2 d'agost del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts, per una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a la defensa i a un procés degut, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació de la part recurrent

- La part recurrent en empara exposa que se l'ha privat d'obtenir una resposta judicial a les peticions formulades. Retreu al Tribunal de Corts que declari que la sentència del 2019 no és constitutiva, sinó que reconeix una situació preexistent a la querella, i, considera que aquesta qualificació i posterior decisió vulnera els drets reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

- Al·lega que va ser destinatària d'una querella interposada per la Sra. Maria Paloma Ruiz Vera i que va ser condemnada el 2019 per haver-se apropiat indegudament del 50% de la societat. Per tant, la condició de sòcia no es va reconèixer fins a aquell moment i no es pot retrotraure fins al 2007 en perjudici seu i de la societat Pompes Fúnebres Andorranes, SA. Per tant, invoca el principi d'irretroactivitat de la llei penal que és la base del principi de seguretat jurídica, base dels drets a la defensa i a un procés degut.

La decisió judicial emesa pels tribunals andorrans imposa l'acceptació d'un accionariat discutit fins al 2019. I, pel fet de negar-li legitimitat, aquesta decisió judicial li crea greus perjudicis econòmics.

- El principi de legalitat ha d'oferir una garantia d'objectivitat i el reconeixement de la condició de sòcia de la Sra. Maria Paloma Ruiz Vera no estava vigent quan es va presentar la querella i, per tant, aquesta part estava legitimada per interposar la querella en nom de la societat.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració dels drets esmentats, que anul·li les resolucions impugnades, i que es retreguin les actuacions davant el Tribunal de Corts per tal que s'admeti el seu recurs d'apel·lació contra l'arxivament de la causa. Així mateix, demana que se suspenguin els efectes de l'aute del 8 de juny del 2021 esmentat fins al pronunciament constitucional.

2.2. Argumentació del Tribunal de Corts

- En l'aute del 2 d'agost del 2021, el Tribunal de Corts afirma que la seva sentència del 30 de juliol del 2019 reconeix una situació i no la crea. És a dir, es reconeix que des del 2007 existia una societat a parts iguals entre la recurrent i els Srs. Maria Paloma Ruiz Vera i Carles Moro Torrado, sent la Sra. Maria Paloma Ruiz Vera fiduciària del Sr. Carles Moro Torrado. Així, per interposar la querella calia un acord de la societat Pompes Fúnebres Andorranes, SA, i, per tal com aquest acord no es va acreditar, la recurrent mancava de legitimació per interposar la querella.

- Per consegüent, el Tribunal de Corts desestima l'incident de nul·litat plantejat per la recurrent en empara, d'acord amb els arguments següents:

En primer terme, entén que la sentència ferma del Tribunal de Corts del 2019 recull en els fets declarats provats que la Sra. Maria Paloma Ruiz Vera era propietària de les accions des del 2007 i que la recurrent s'havia apropiat indegudament d'aquestes accions.

Quant a l'al·legada retroactivitat, aquesta es predica de la norma i no de les resolucions judicials. Allò que fa la sentència és desplegar els seus efectes per garantir la restitució de la situació antijurídica. No es pot pretendre que el dret protegeixi una situació delictiva, afegint que la recurrent pretén ostentar la representació de la societat quan no és accionista majoritària.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. El recurs d'empara no converteix el Tribunal Constitucional en una tercera instància ni en un tribunal suprem; l'únic objecte del recurs d'empara és el de verificar que les decisions impugnades estiguin motivades i es fonamentin en un raonament jurídic que no sigui il·lògic ni absurd i no vulnerin cap dels drets protegits per l'article 10 de la Constitució.

3.2. Quant a la inadmissibilitat del recurs d'empara, en aquest cas, es justifica per un doble motiu. En primer terme, segons el redactat de l'article 86 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional i de l'article 18 *quater* de la Llei transitòria de procediments judicials, el recurs d'empara es pot formular de manera directa contra la resolució definitiva del Tribunal Superior de Justícia o del Tribunal de Corts, o de manera indirecta, mitjançant la interposició d'un incident de nul·litat i el recurs d'apel·lació contra la desestimació d'aquell (veg. la sentència del 14 de juliol del 2021, recaiguda en la causa 2021-24-RE).

De les actuacions d'aquesta causa es desprèn que la part recurrent va interposar un incident de nul·litat, però contra la desestimació d'aquest no va formular l'oportú recurs d'apel·lació, sinó que va formular directament un recurs d'empara, malgrat que l'aute del Tribunal de Corts advertia expressament a la part recurrent d'aquesta opció –a diferència d'allò que succeïa en la causa 2021-24-RE, abans esmentada).

3.3. Consegüentment, l'incompliment de la via indirecta escollida per la part recurrent en empara, ja que no va formula el recurs d'apel·lació contra l'incident de nul·litat per poder interposar recurs d'empara, motiva la inadmissió del seu recurs d'empara perquè no s'ha esgotat la via prèvia indirecta escollida per la part recurrent.

3.4. I, en segon terme, l'admissió a tràmit d'un recurs d'empara requereix que aquest es formuli mitjançant el compliment de les exigències de l'article 36 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional (identificació del demandant, relat dels fets que han donat lloc a la lesió constitucional al·legada, l'acte o norma objecte de recurs i la persona o òrgan a qui s'imputa la producció, fonaments jurídics i la determinació precisa de la pretensió), així com els documents que acreditin els elements de fet al·legats i els eventuals mitjans de prova.

Però també exigeix que el recurs d'empara gaudeixi, segons estableix l'article 37.2 d'aquesta mateixa Llei, del necessari contingut constitucional:

3.5. Aquest recurs d'empara no disposa de contingut constitucional per poder ser admès a tràmit i aquesta consideració es deriva d'un doble ordre de raons.

Quant a les al·legades vulneracions del principi de legalitat i del principi de no retroactivitat de les disposicions restrictives de drets individuals o que comportin un efecte o estableixin una sanció desfavorable, contingudes en l'article 3.2 de la Constitució, és reiterada la jurisprudència d'aquest Tribunal que estableix que no poden per si soles fonamentar un recurs d'empara, sinó que han d'acompanyar la vulneració eventual dels drets recollits als articles 8 a 26, excepte l'article 22 de la Constitució.

Així, hem sustentat (veg. l'aute del 18 de novembre del 2020, recaigut en la causa 2020-74-RE) que *"quant a l'al·legació del principi de legalitat, s'ha d'indicar que aquest es troba recollit a l'article 3.2 de la Constitució ("La Constitució garanteix els principis de legalitat, de jerarquia, de publicitat de les normes jurídiques, de no retroactivitat de les disposicions restrictives de drets individuals o que comportin un efecte o estableixin una sanció desfavorable, de seguretat jurídica, de responsabilitat dels poders públics i d'interdicció de tota arbitrietat"), però que per si sol no pot integrar un motiu del recurs d'empara, sinó que, conforme a la reiterada jurisprudència d'aquest Tribunal, només es pot emprar com a una eina hermenèutica per interpretar els drets reconeguts a la Constitució.*

Així, entre els pronunciaments més recents d'aquest Tribunal Constitucional, en el sentit exposat, podem citar l'aute del 7 de setembre del 2020, recaigut en la causa 2020-52 RE, i, l'aute del 12 d'octubre del 2018, recaigut en la causa 2018-36-RE. En aquest darrer, s'afirma: "3.5. Invocar la vulneració dels "drets" enunciats als articles 3 i 5 de la Constitució és una al·legació inadequada que no pot prosperar. Efectivament, aquestes dues disposicions no consagren "drets" com a tals. Aquest Tribunal ja ha tingut l'ocasió d'afirmar que l'article 3.2 -que estableix entre d'altres el principi de legalitat- consagra un "principi" hermenèutic d'interpretació dels drets reconeguts a la Constitució. Així mateix, invocar la vulneració de l'article 5, d'acord amb el qual "La Declaració Universal dels Drets Humans és vigent a Andorra" és igualment inoperant. Com els principis establerts a l'article 3 esmentat, de la jurisprudència constant del Tribunal Constitucional es desprèn que la Declaració Universal dels Drets Humans és una eina interpretativa dels drets constitucionals".

I s'ha d'afegir que l'eventual vulneració del principi de no retroactivitat la fonamenta la recurrent en l'aplicació d'uns efectes declarats per una sentència del Tribunal de Corts, quan el principi de no retroactivitat no es predica de les resolucions judicials, sinó de les normes jurídiques (article 3.2 de la Constitució).

3.6. I, el recurs d'empara tampoc reuneix el necessari contingut constitucional en relació amb

---

l'al·legació de la recurrent relativa al fet de no haver obtingut una resposta per part dels tribunals a les peticions formulades. Com tampoc en relació amb el retret respecte del fet que el Tribunal de Corts posi en relleu que la sentència judicial dictada pels tribunals penals no sigui constitutiva i que aquesta qualificació i posterior decisió vulneri els drets reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Aquest motiu manca manifestament de contingut constitucional perquè, en primer terme, el Tribunal de Corts ha donat resposta a les pretensions de la recurrent i ha explicat els arguments pels quals nega a la recurrent la legitimació necessària per poder interposar la querella criminal. I, la motivació compleix amb les exigències de l'article 10 de la Constitució, ja que explicita que la recurrent no gaudia de legitimació per interposar la querella, atès que no era accionista majoritària i no disposava d'un acord de la societat per poder actuar en nom d'aquesta.

I, en segon terme, el fet que la sentència de l'any 2019, que fixa uns fets provats, determini que l'any 2007 existia una societat a parts iguals entre la recurrent i els Srs. Maria Paloma Ruiz Vera i Carles Moro Torrado, i que sobre la base d'aquesta qualificació dels fets, ja ferma, determini que l'actora no gaudeix de legitimació per interposar una querella no suposa cap vulneració de l'article 10 de la Constitució. I no l'infringeix perquè la jurisdicció penal ha donat resposta motivada a les pretensions de la recurrent, tant la Batllia -en l'aute que declara l'arxivament de les actuacions penals- com el Tribunal de Corts -en l'aute que confirma l'arxivament en apel·lació i en l'aute que resol l'incident de nul·litat.

Per tot això que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

Decideix:

1. No admetre a tràmit el recurs d'empara 2021-74-RE interposat per la representació processal de la societat Pompes Fúnebres Andorranes, SA i de la Sra. Esperanza Somoza Caramés contra els autes del 8 de juny del 2021 i del 2 d'agost del mateix any, dictats pel Tribunal de Corts.
2. Notificar aquest aute a la representació processal de la part recurrent, al president de la Batllia, al president del Tribunal de Corts i al Ministeri Fiscal.
3. Publicar aquest aute, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

Acordat a Andorra la Vella, el 12 d'octubre del 2021.

Josep-D. Guàrdia Canela

Jean-Yves Caillet

President

Vicepresident

Joan Manel Abril Campoy
Magistrat   Magistrat

Dominique Rousseau